

Kongregacja
ds. Instytutów
Życia Konsekrowanego
i Stowarzyszeń
Życia Apostolskiego

**PUSTELNICZA
FORMA ŻYCIA
W KOŚCIELE
PARTYKULARNYM**

KONGREGACJA
DS. INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO
I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO

**PUSTELNICZA FORMA ŻYCIA
W KOŚCIELE
PARTYKULARNYM**

Ponam in deserto viam

(Iz 43,19)

UKIERUNKOWANIA

WYDAWNICTWO
OJCÓW FRANCISZKANÓW
NIEPOKALANÓW 2022

Tytuł oryginału:

La forma di vita eremitica nella chiesa particolare

© 2021 – Amministrazione del Patrimonio della Sede
Apostolica e Libreria Editrice Vaticana

© Copyright for this edition by Wydawnictwo Ojców
Franciszkanów Niepokalanów 2022

Na okładce:

Opactwo Benedyktynów w Tyńcu | fot. Robert Krawczyk

Redakcja naukowa: ks. Piotr Burek

Tłumaczenie: Magdalena Jagiełło

Skład: br. Adam M. Ślusarczyk OFMConv Korekta:

Joanna Wójcik

Za zezwoleniem ks. bpa Jacka Kicińskiego CMF
Przewodniczącego Komisji ds. Instytutów Życia
Konskrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego

ISBN 978-83-7766-238-0

Wydawnictwo Ojców Franciszkanów Niepokalanów

Paprotnia, ul. O. Maksymiliana Kolbego 5, 96-515 Teresin
tel. 46 864 22 08

e-mail: wydawnictwo@niepokalanow.pl

wydawnictwo.niepokalanow.pl

WPROWADZENIE

1. „Otworzę też drogę na pustyni” (Iz 43,19). W wersecie tym Prorok proponuje nam sugestywny horyzont pustyni – obraz znaczący spośród wyobrażeń związanych z życiem pustelniczym – a jednocześnie przywołuje metaforę drogi wytyczonej przez Boga, na którą uczeń wkracza w poszukiwaniu Jego Oblicza. Od Wschodu po Zachód tradycja chrześcijańska była ubogacana przez świetlaną obecność mężczyzn i kobiet, którzy ze szczególną radykalnością przeżywali *sequela pressius Christi* w pustelniczej formie życia. Już u samych początków pierwsze świadectwa upamiętniają charakterystyczne rysy życia oddanego Bogu, *ku chwale majestatu Jego łaski* (Ef 1,6).

Życie pustelnicze wyraża się w wyborze przeżywania intensywnego i wyłącznego poszukiwania spojrzenia Boga, wpływającym z pragnienia głębokiego zjednoczenia z Nim i polegającym na oddaniu się wyłącznie Jemu w

najbardziej rygorystycznym oddzieleniu od świata. Życie (poświęconych) *solī Deo*¹ jest zakorzenione w samym sercu Kościoła i ludzkości, otwierając się na owocne wstawiennictwo.

Kościół pragnie dziękować za tę „drogocenną perłę” (Mt 13,46) położoną jednocześnie w centrum i na obrzeżach życia wspólnot chrześcijańskich, i postrzeganą z szacunkiem przez pasterzy Kościołów partykularnych, którzy są świadomi obowiązku jej strzeżenia w jej autentyczności oraz towarzyszenia w jej rozwoju.

Niniejsze *Ukierunkowania* Kongregacji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, opracowane w ciągłości z tradycją życia pustelniczego i w świetle kan. 603 Kodeksu Prawa Kanonicznego, są skierowane w szczególności do *pustelników* i *pustelnic*, podlegających bezpośrednio biskupowi diecezjalnemu, którzy pod jego

---

¹ Por. Teodoro Studita, *Parva catechesis*, E. Auvray, Paris 1981, s. 141-142.

kierownictwem przestrzegają właściwej im formy życia ².

I. TRADYCJA ŻYCIA PUSTELNICZEGO

2. Od zarania chrześcijaństwa życie pustelnicze lub anachoretyczne, które można uważać za najstarszą i najbardziej rygorystyczną formę oddzielenia od świata, stanowiło silne wezwanie do radykalności ewangelicznej. Antoni ³, a po nim Paweł, Hilarion i wielu innych, będąc posłusznymi Słowu, udają się w odosobnienie na pustynię, aby całkowicie ofiarować się Panu, przebywać z Nim w samotności, w wytrwałej modlitwie, żyjąc we wstrzemięźliwości oraz w wolności od samych siebie i od rzeczy, czego znakiem jest post, wyrzeczenie się dóbr i ubogie życie.
3. Reguła św. Benedykta (480-547) wywiera silny wpływ na życie pustelnicze, potwierdzając szacunek, jakim jest ono darzone – jak czytamy w jej pierwszym rozdziale ⁴ – jakkolwiek

---

² Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 603, § 2; Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 7.

³ Por. Atanasio, *Vita Antonii*: PG 26, 835-976.

⁴ Por. *Regula Benedicti*, I, 3-5.

obejmuje przede wszystkim cenobityczną formę życia. Podczas gdy życie monastyczne przybiera wyraźniejszą postać w swoim statucie kanonicznym, życie pustelnicze traci uznanie we wspólnocie kościelnej, jednakże nie pośród ludu. Na Zachodzie, w okresie najazdów barbarzyńców, następuje odnowa życia pustelniczego. Rozwija się, ponadto, zjawisko irlandzkiego anachoretyzmu misyjnego, który odgrywa niebagatelną rolę w ewangelizacji Europy. Na Wschodzie *Novellae* Justyniana (527-565) zapoczątkowują zmianę, według której życie pustelnicze jest dopuszczalne jedynie w zależności od wspólnoty, a przejście do życia w odosobnieniu jawi się niemal jako ukoronowanie drogi mniszej.

Z upływem czasu dostrzega się potrzebę przeżywania okresu próby w obecności doświadczonego eremity (*abba*), czy też matki duchowej (*amma*), którzy pokierują pierwszymi krokami nowego członka. Gromadzenie się pustelników wokół przewodnika duchowego znaczą początki wielu wspólnot cenobitycznych. Anachoretyzm przez długi czas współistnieje z monastycyzmem

cenobitycznym, nie posiadając odrębnego statusu w legislacji kanonicznej⁵.

4. Wiek XI i XII przynoszą z jednej strony rozkwit eremityzmu, a z drugiej, jego ukierunkowanie na nowe formy, takie jak zakony anachoretyczne

8

(np. kameduli, kartuzi, Eremici NMP z Góry Karmel) czy nowe fundacje cenobityczne, które łączą pewne charakterystyczne elementy życia pustelniczego, jak oddzielenie, również fizyczne, od świata, surowość, praca fizyczna, do tego stopnia, że sama reforma gregoriańska, przeprowadzona przez te nowe zakony, okazuje się być w swoich najbardziej radykalnych aspektach inspirowana duchowością pustyni.

5. Pomiędzy wiekiem XIV a XVI, podczas gdy umacnia się podział społeczeństwa na klasy społeczne, anachoretyzm ze swoimi

---

⁵ W tym względzie zob. Sobór Chalcedoński (r. 451), kan. 3 i 4: *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, 88-89.

charakterystycznymi rysami wolności, surowości i pokory słabnie, a ukierunkowanie na kontemplację oraz życie w odosobnieniu zdaje się zanikać. Zdecydowana tendencja do uważania stanu zakonnego za jedyne powołanie do życia w doskonałości, usankcjonowana również przez Sobór Trydencki, nie prowadzi jednak do całkowitego zaniku doświadczenia życia pustelniczego, które nadal reprezentuje drogę wolności i autentyczności ewangelicznej. Również w tym okresie znane są bowiem przypadki własnej profesji pustelniczej.

6. W kolejnych wiekach, zwłaszcza w wieku XVIII, pomimo powszechnej dyskredytacji, jakiej życie zakonne doznaje z powodu osłabienia wielkich zakonów monastycznych i typowego dla oświecenia wywyższenia rozumu, eremityzm trwa nadal, proponując nowoczesnemu człowiekowi, entuzjastycznie skoncentrowanemu na samym sobie i możliwościach nauki, prawdę o tym, że został on stworzony na obraz i podobieństwo Boże. Również wielki okres ożywienia i dynamiki misyjnego życia zakonnego, który nastąpił w wiekach XIX i XX, wraz z wyłanianiem się i pomnażaniem charyzmatów związanych z ewangelizacją, działalnością apostołską i integralną promocją człowieka, nie wygasił

nieodzownej potrzeby obecności mężczyzn i kobiet, którzy poprzez życie ukryte w odosobnieniu pustyni, polegające na modlitwie i poprzestawaniu na tym, co najistotniejsze, będą przypominać ów „wewnętrzny aspekt tajemnicy Kościoła, którym jest osobowa bliskość z Chrystusem”⁶.

7. W procesie odnowy życia zakonnego, który w szczególny sposób naznacza wiek XX i sięga Soboru Watykańskiego II, w dekrete *Perfectae caritatis*, uznaje się, że od samych początków Duch Święty powoływał w Kościele mężczyzn i kobiety, którzy w sposób samotny lub w ramach rodzin zakonnych przez nich założonych poświęcali Bogu swoje życie, podążając za

---

⁶ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 921.

Chrystusem z większą wolnością i w ściślejszy sposób naśladowując Jego sposób życia. W coraz pełniejszym zjednoczeniu z Chrystusem, w darze z siebie obejmującym całe życie, umacniają oni żywotność Kościoła i czynią owocnym jego apostołat ⁷.

8. Powszechne powołanie do świętości – potwierdzone przez Sobór Watykański II – „ujawnia się i powinno się ujawniać w owocach łaski, które Duch rodzi w wiernych” i „rozmaicie wyraża się u poszczególnych ludzi, którzy dążą do doskonałej miłości, każdy we własnym stanie życia, będąc zbudowaniem dla innych” ⁸. Ojcowie soborowi, zwołani w celu rozeznania, jakie kroki należy podjąć w posłuszeństwie głosowi Ducha Świętego, wspomnieli o życiu w samotności ⁹ pośród pierwszych form podążania za Chrystusem. Zapoczątkowana przez Sobór *Accomodata renovatio* życia zakonnego, przysłużyła się, w

---

⁷ Por. Sobór Watykański II, Dekret o przystosowanej odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis*, 1.

⁸ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 39.

⁹ Por. Sobór Watykański II, Dekret o przystosowanej odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis*, 1.

szczególności w Kościele łacińskim, do
znaczącego *odrodzenia się* życia pustelniczego.

II. P OWOŁANIE I TOŻSAMOŚĆ ŻYCIA PUSTELNICZEGO (KAN. 603)

1. Uznanie kościelne

9. Promulgowany w 1983 roku Kodeks Prawa Kanonicznego w kan. 603 formułuje umiejętną teologiczną i kościelną syntezę kluczowych cech życia pustelniczego, posługując się definicją ukutą przez dwutysięcletnią tradycję. Ponadto oferuje status prawny wiernym, którzy chcą podjąć to szczególne powołanie bez przynależności do instytutu życia konsekrowanego¹⁰, jakkolwiek dopuszcza możliwość powołania do życia konsekrowanego w formie pustelniczej¹¹.

W stwierdzeniu, iż „Kościół uznaje życie pustelnicze, czyli anachoretyczne”, kan. 603, §1 wskazuje na formę życia na wzór Chrystusa, potwierdzoną przez Kościół i skonfigurowaną relacyjnie, nawiązującą do doświadczenia Jezusa,

---

¹⁰ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 603.

¹¹ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 603, § 2.

przebywającego w samotności na górze ¹². Kościół uznaje nie tyle *jakiegoś* pustelnika lub *jakąś* pustelnicę, lecz w *formie życia pustelniczego* wskazuje na odtworzenie pewnego rysu chrystologicznego. Forma ta uwidacznia się w oddzieleniu od świata, i ma na celu stworzenie przestrzeni dla milczenia, odosobnienia i modlitwy, otwierającej się „na chwałę Boga i zbawienie świata”.

10. Odrębność eremicka nigdy w istocie taką nie jest, ponieważ nie afirmuje samej siebie, lecz odsyła do Innego, do Boga – w oddaniu, które przyjmuje formę *bycia sam na sam z Jedynym*. Każdy poszczególny pustelnik przyjmuje *formę życia*, która go poprzedza i przewyższa, ucieleśniając ją historycznie, w uległości wobec działania Ducha Świętego. W tym sensie ta pustelnicza forma stanowi sama w sobie niedopełnione, częściowe odtworzenie wielorakiej *forma Christi* i pozostaje figurą w otwartej relacji z ciałem kościelnym i ciałem historii. Należy jednak wyjść poza

---

¹² Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 43, 46; tenże, Dekret o przystosowanej odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis*, 1.

dziedzictwo historyczne i teologiczno-duchowe wyobrażenia, według których eremita stanowi niejako „indywidualny” szczyt w pełni oddanego życia.

„Tego rodzaju «życie na pustyni» – jak przypomina posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* w nr. 7 – jest wezwaniem skierowanym do [...] wspólnoty kościelnej, aby nie traciła nigdy z oczu najwyższego powołania, które polega na nieustannym przebywaniu z Panem”¹³. Znamienna w tym kontekście jest postać błogosławionego Karola de Foucauld (1858-1916): „Pustynia jest dla mnie prawdziwie umiłowana. Wspaniałą i zbawienną rzeczą jest przebywać w samotności w obliczu spraw wiecznych, człowiek czuje się przeniknięty przez prawdę”¹⁴. Ten „pustelnik Sahary”, „jak być może niewielu innych, wyczuł znaczenie duchowości, która emanuje z Nazaretu [...]

---

¹³ Por. Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 7.

¹⁴ K. De Foucauld, *Lettera a Marie de Bondy*, „Jesus Caritas”, 70 (1998).

zafascynowany tajemnicą Świętej Rodziny”¹⁵. Tajemnica skupienia wewnętrznego i wyrzeczenia; życie w samotności poświadczane najwyższym darem z samego siebie, rozumiane nie jako ukrycie przed ludźmi, lecz jako ukrycie pośród ludzi.

11. Kościół w kan. 603, §1 umieszcza życie pustelnicze *praeter*, poza innymi instytucjonalnymi formami życia konsekrowanego, wskazując na jego szczególność i wyróżniając jego *proprium* w charakterystycznych rysach tej formy życia: „Oprócz instytutów życia konsekrowanego, uznaje (*agnoscit*) Kościół życie pustelnicze, czyli anachoretyczne, w którym wierni przez surowsze odsunięcie się od świata, milczenie odosobnienia, gorliwą modlitwą i pokutą poświęcają swoje życie na chwałę Boga i zbawienie świata”.

Czerpiąc z mądrości tradycji Kościoła, kanon ten podkreśla *modus vivendi* pustelnika: praktykuje odsunięcie się od świata, *arctiore*, jego milczenie

---

¹⁵ Franciszek, *Czuwanie modlitewne w Bazylice św. Piotra przed otwarciem Synodu Biskupów poświęconego rodzinie*, 3 października 2015.

następuje w samotności, *solitudinis silentio*, „nosi habit” modlitwy i pokuty w ciągłym i postępującym rytmie uwielbienia Boga oraz wstawienictwa za ludzkością. Powołaniem pustelnika jest przebywanie z samym Bogiem, *Unum necessarium*, na drogach wyzwolenia, nawrócenia ewangelicznego, na których doświadczają się trudu walki duchowej, by osiągnąć oczyszczenie serca.

Przeżyczenie te w życiu pustelnika są dynamicznie ubogacane: w samotności zakwita pustynia najściślejszego odosobnienia, a w modlitwie i pokucie milczenie staje się echem głosu każdego człowieka, w życiu oddzielnym, aby zostało w pełni *oddane*.

12. Jako rzeczywistość charyzmatyczna *powołanie* do życia pustelniczego stanowi owoc współpracy wolności ludzkiej z łaską Bożą i jest uznawane przez Kościół, aby mogło wyrażać się w swojej autentyczności.

Uznanie kościelne (*agnoscit*) oznacza przyjęcie do Kościoła partykularnego, poprzez potwierdzenie, kierownictwo i towarzyszenie ze strony biskupa diecezjalnego. Chodzi tu o

szczególny proces rozeznawania, który dla swej lepszej realizacji wymaga kościelnego realizowania synodalności, w ramach której wierni i pasterze wspólnie rozeznają działania służące budowaniu królestwa Bożego, aby każdemu było dane poznać nadzieję własnego powołania. Więż z pasterzem Kościoła lokalnego przyjmuje szczególne znaczenie kanoniczne w przypadku publicznej profesji rad ewangelicznych:

„Prawnie uznaje się (*iure agnoscitur*) za pustelnika osobę poświęconą Bogu w życiu konsekrowanym, jeśli poprzez ślub albo inne święte więzy zobowiązuje się publicznie wobec biskupa diecezjalnego do praktykowania trzech rad ewangelicznych i pod jego kierownictwem zachowuje właściwy tryb życia”¹⁶.

13. Życie pustelnicze sytuuje się zatem pomiędzy dwoma biegunami odniesienia: Kościołem i światem. Kościół, matczyne łono rodzące to szczególne powołanie, a jednocześnie żywotne środowisko, w którym ono rozkwita i realizuje się w autentyczności i w pełni. Świat, od którego

---

¹⁶ Kodeks Prawa Kanonicznego, kan. 603, § 2.

pustelnik się oddziela i dla którego wybiera życie na obrzeżach. Kościół i świat stanowią niejako oprawę chroniącą pustelnika od indywidualistycznego subiektywizmu i czyniącą go strażnikiem nadziei, który „kroczy drogami czasu wpatrzony w przyszłe zjednoczenie wszystkiego w Chrystusie”¹⁷, świadomy, iż czas i wieczność nie następują już jedno po drugim, lecz są ze sobą głęboko złączone.

2. W milczeniu samotności

14. Wyrażenie *solitudinis silentio*, drogie tradycji kartuskiej, podkreśla, iż właściwe pustelnikowi milczenie nie jest równoznaczne z brakiem głosów lub dźwięków, związanym z fizycznym oddzieleniem, ani też nie może stanowić stanu narzuconego z zewnątrz. Stanowi ono natomiast zasadniczą postawę wyrażającą radykalną gotowość do słuchania Boga; całkowite skoncentrowanie się na poszukiwaniu zjednoczenia z Nim poprzez zgodę na bycie

---

¹⁷ Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostołska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 59.

wprowadzonym w paschalną dynamikę śmierci i zmartwychwstania Chrystusa, doświadczenie tajemniczej owocności życia w pełni ofiarowanego oraz paradoksalnej wymowności świadectwa milczenia, gdy wypełnia je obecność Miłości.

15. W radykalnej samotności, pisał Piotr Damiani (1007-1072) w jednym ze swoich dzieł – *Dominus vobiscum* – które w tradycji łacińskiej szczególnie określa kościelną rolę tej formy życia, eremita jest jakby mikrokosmosem, światem i Kościołem w miniaturze. Z tego względu nie może zapominać o Kościele i świecie, które reprezentuje w ich całości. Im bardziej ktoś jest sam przed Bogiem, tym bardziej odkrywa w sobie głębszy wymiar świata.

W sugestywnej formule Piotr Damiani akcentował taką otwartość: „mocą Ducha Świętego, który jest obecny w każdym z osobna i napęłnia wszystkich, dostrzega się z jednej strony jednostkowość, która zawiera w sobie wielość [*solitudo pluralis*], z drugiej zaś mnogość, która

ma w sobie jednostkowość [*moltitudo singularis*]¹⁸.

16. Często przywołuje się pierwsze z tych dwóch wyrażeń, *solitudo pluralis*, dla scharakteryzowania doświadczenia pustelniczego: formułę szczególnie sugestywną we współczesnym klimacie silnie naznaczonym subiektywizmem duchowym, istniejącym jednakże – w sposób nieunikniony i być może pożądanym – w konfrontacji ze zglobalizowaną rzeczywistością. Ograniczenie intuicji eremityzmu do owego pierwszego wyrażenia Piotra Damianiego, z pominięciem *moltitudo singularis*, byłoby jednak niewłaściwe. Bowiem to właśnie owo połączenie dodaje głębi, godności i świadomości krytycznej potrzebie tożsamości, która musi być odpowiednio podejmowana, aby nie uległa zatraceniu w czasie obfitującym w niepokoje, a ubogim w pewniki. Życie pustelnika nie jest życiem, w którym jednostkowość, a zatem subiektywność, staje się kryterium całości, lecz

---

¹⁸ Pier Damiani, *Lettera 28. All' eremita Leone di Sitria*. Tekst łaciński i przekład włoski w: Pier Damiani, *Lettere*, II (red. I. Gargano, N. D' Acunto), Roma Città Nuova 2001 (Opera Pier Damiani 1/2), s. 121.

życiem, w którym wielość – którą nosimy w sobie, a także wielość świata – odnajduje swój sens w świetle *Jedynego koniecznego*, integrując złożoność obecną w *ja* każdego jak w mikrokosmosie. Prawdziwa i zakorzeniona w żywotnej tradycji tożsamość nie wyklucza ani nie odrzuca, lecz włącza, integruje i przemienia.

3. Ku chwale Jego majestatu

17. Kan. 603 przywołuje Pawłowe wezwanie *nieustannie się módlcie* (1 Tes 5,17), wskazując, że pustelnik powinien być „wytrwałym”, to znaczy gorliwym i stałym w dialogu z Bogiem. Modlitwa wymaga od pustelnika wytrwałości nie statycznej, lecz dynamicznej i wielorakiej: nie w celu mnożenia modlitw i aktów pobożności, ale dlatego, że relacja z Bogiem angażuje modlącego się we wszystkich jego wymiarach – cielesności, inteligencji, uczuciowości – i rzuca światło na sens całej jego egzystencji. Pamiętając, że modlitwa polega przede wszystkim na stawianiu się gotowym na przyjmowanie pragnień Ducha (Rz 8,26-27), każdy pustelnik będzie musiał odnaleźć harmonię tej wielorakości, każdy z uwzględnieniem swoich akcentów, lecz w określonych ramach odniesienia, które wydaje się

stosowne, aby przypomnieć w jego zasadniczych rysach.

18. Modlitwa pustelnika stanowi ciągłą wędrówkę pośród adoracji i czci. Stanowi szczególne urzeczywistnianie owej „*confessio Trinitatis*», która jest znamioną cechą całego życia chrześcijańskiego: wyraża uznanie i podziw dla wzniosłego piękna Boga Ojca, Syna i Ducha Świętego

i z radością świadczy o Jego miłościwej łaskawości wobec każdej ludzkiej istoty”¹⁹. Adoracja stanowi pierwszą postawę człowieka, który wobec swojego Stwórcy uznaje siebie za stworzenie. Wywyższa ono wielkość Pana, który nas stworzył, i wszechmoc Zbawiciela, który uwalnia nas od zła. Jest to uniżenie ducha wobec „Króla chwały” i pełne szacunku milczenie w obliczu Boga zawsze większego od nas.

Cześć, całkowicie bezinteresowna, należy się Bogu. Stworzenie wyśpiewuje ją dla Niego i oddaje Mu chwałę nie ze względu na to, co czyni,

---

¹⁹ Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 16.

ale przede wszystkim dlatego, że On jest „Najwyższym celem życia człowieka, uczynionego na obraz Stworzyciela, odkupionego krwią Chrystusa i uświęconego obecnością Ducha Świętego, jest *istnieć* «*ku chwale majestatu*» Boga (por. Ef 1,12)”²⁰. „*Uwielbienie chwały* – przywołując sugestywną refleksję św. Elżbiety od Trójcy Przenajświętszej – to dusza, która stale przebywa w Bogu, która miłuje Go miłością czystą i bezinteresowną, nie szukając samej siebie w słodczy tej miłości; która miłuje Go ponad wszystkie Jego dary, jak gdyby nic nie otrzymała, tak iż pragnie dobra Osoby tak umiłowanej”²¹.

Adoracja i uwielbienie wznoszą się w błaganiu wstawienniczym, darze Ducha Bożego, który prowadzi wierzącego w głąb tajemnicy wstawiennictwa Chrystusa na rzecz całej ludzkości (Rz 8,3-4; 1 J 2-1-2; Hbr 7,25), który zechciał „stanąć pomiędzy” stworzeniem,

---

²⁰ Jan Paweł II, Encyklika *Veritatis splendor* (6 sierpnia 1993), 10.

²¹ Elisabetta della Trinità, *Opere*, Milano 1993, nr 43, 595.

kruchym i zagrożonym przez zło, a miłosiernym Ojcem, źródłem wszelkiego dobra.

19. Modlitwa pustelnicza będzie zatem musiała zawsze uwzględniać tę formę wstawiennictwa, w szczególności poprzez **liturgię godzin**²². Będąc powołanym do ofiarowania się Bogu w samotności dla zbawienia świata, pustelnik odnajduje w modlitwie wstawienniczej mocne antidotum na zagrożenia związane z autoreferencyjnością. Jest on bowiem świadomy, że owo wstawiennictwo jest możliwe, ponieważ w planie Bożym wszystkie stworzenia są współzależne²³ : poprzez swoją modlitwę uczestniczy

w trudnościach i dramatach każdej istoty ludzkiej, doświadczają w sobie oddalenia człowieka od Boga i konfliktu z braćmi, a w swojej wierze podtrzymuje nadzieję na pojednanie jako bezinteresowny dar ofiarowany naszej wolności. Modlitwa – stwierdza Papież Franciszek – „będzie bardziej podobała się Bogu i będzie

---

²² Por. Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 95.

²³ Por. Franciszek, Encyklika *Laudato si'* (24 maja 2015), 86.

bardziej uświęcająca, jeśli [...] wstawiennictwo jest wyrazem naszego braterskiego zaangażowania wobec bliźnich, jeśli potrafimy włączyć w nie życie innych [...]. O tym, kto wielkodusznie poświęca się wstawiennictwu, można stwierdzić słowami Biblii: «To jest przyjaciel naszych braci, który wiele modli się za naród» (2 Mch 15,14)”²⁴.

Pustelnik, wstawiając się za innymi, wnosi w ten świat obraz świata, który nadejdzie, w którym Bóg *otrze każdą łzę* (Ap 21,4), a świętych obcowanie się wypełni.

20. Pokarmem modlitwy jest **Słowo Boże**, „pierwsze źródło wszelkiej duchowości chrześcijańskiej. Umacnia ona osobistą więź z żywym Bogiem oraz z Jego zbawczą i uświęcającą wolą”²⁵. Każdy pustelnik zatroszczy się o przeznaczenie odpowiedniego czasu na *lectio divina*: najlepszą przestrzeń słuchania i dialogu. Zgodnie z nauczaniem Ojców przymiotnik *divina* – Boża –

---

²⁴ Franciszek, Adhortacja apostolska *Gaudete et exsultate* (19 marca 2018), 154.

²⁵ Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 94.

oznacza, że Bóg – Słowo Boże – jest przedmiotem lektury, a także podmiotem, gdy pozwalamy, by czytał nas i przenikał Bóg, który przemawia do naszych serc. Jak przypomina Papież Franciszek: „W życiu kontemplacyjnym Bóg często zwiastuje swoją obecność w sposób nieoczekiwany. Poprzez medytowanie Słowa Bożego w *lectio divina* jesteście wezwani do trwania w pobożnym wsłuchiowaniu się w Jego głos, aby żyć w nieustannym i radosnym posłuszeństwie”²⁶.

21. „Postęp na drodze duchowej nie jest możliwy, jeśli nie otwieramy się na działanie Ducha Bożego poprzez trud ascezy i, w szczególności, duchowej walki”²⁷.

Życie wewnętrzne bowiem wymaga ascezy czasu i ciała, która pomaga w opanowaniu i korygowaniu skłonności ludzkiej natury zranionej przez grzech, a także jest niezbędna, by pozostawać wiernym powołaniu i podążać za

---

²⁶ Franciszek, *Przemówienie do członków Konfederacji Benedyktynskiej*, Watykan, 19 kwietnia 2018.

²⁷ Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Kontemplujcie. Do osób konsekrowanych o śladach Piękna*, 29.

Jezusem na drodze Krzyża ²⁸. W tej logice mieszczą się również praktyki ascetyczne jako ćwiczenie w wewnętrznym i zewnętrznym zdystansowaniu oraz panowania nad sobą, radykalnie przeciwstawiające się logice światowości, unikając jakiegokolwiek skrajności w stylu życia. Postawa czujności wyraża modlitewne oczekiwanie na Pana, który przychodzi (Ap 22,6); post – wstrzemięźliwość w życiu codziennym; praca – solidarność z sytuacją ludzką. Pustelnik zobowiązuje się do potwierdzania w swojej egzystencji Absolutu, którym jest Bóg, do rezygnacji z realizowania własnych planów, z przekształcania pustelni w „centrum” duchowości lub innego rodzaju miejsce służące przyjmowaniu innych, jak również z podejmowania inicjatyw duszpasterskich nieodpowiadających jego stanowi życia.

22. Ta swoista samotność staje się walką przeciwko próżnej chwale, przeciwko potrzebie uznania, poszukiwaniu aprobaty i poważania ze strony

---

²⁸ Por. Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostołska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 38.

innych. Dzieło *O naśladowaniu Chrystusa* niesie napomnienie: „Człowiek widzi to, co na zewnątrz, Bóg widzi to, co jest w sercu. Człowiek dostrzega czyny, Bóg natomiast waży intencje.

Znakiem pokornej duszy jest to, że zawsze postępuje dobrze i niezbyt wysoko siebie ocenia. Jeżeli ktoś nie chce pociechy ze strony jakiegoś stworzenia, to znak wielkiej czystości i wewnętrznego zaufania. Jeżeli ktoś nie szuka dla siebie żadnego świadectwa z zewnątrz, daje jasny dowód, że się całkowicie powierzył Bogu. *Nie ten jest bowiem wypróbowany, co się sam przechwala, mówi św. Paweł, lecz ten, kogo uznaje Pan* (2 Kor 10,18). Stan człowieka wewnętrznego to wewnętrzne wędrowanie z Bogiem i oderwanie się od jakiegokolwiek przywiązania zewnętrznego”²⁹.

23. Źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego oraz liturgii jest **Eucharystia**³⁰, której prymat w

---

²⁹ Tomasz à Kempis, *O naśladowaniu Chrystusa*, przekł. J. Ożóg, Kraków 2015, II, 6, 21, s. 123-124.

³⁰ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja o Liturgii Świętej *Sacrosanctum Concilium*, 10; tenże, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 11.

swoim życiu pustelnik powinien zachowywać, nawet jeśli nie zawsze będzie się to mogło wyrazić uczestnictwem w codziennej celebracji eucharystycznej. „Kościół otrzymał Eucharystię od Chrystusa, swojego Pana, nie jako jeden z wielu cennych darów, ale jako *dar największy*, ponieważ jest to dar z samego siebie, z własnej osoby w jej świętym człowieczeństwie, jak też

dar Jego dzieła zbawienia”³¹. W Eucharystii Syn Boży pragnie jednoczyć się z nami: „to Chrystus ofiaruje samego Siebie”, a my „odnawiamy nasze przymierze z Nim i pozwalamy Mu na coraz pełniejsze wypełnianie Jego przemieniającego działania”³².

„Los całego stworzenia wpisuje się w misterium Chrystusa, który jest obecny od początku wszystkich rzeczy: «Wszystko przez Niego i dla Niego zostało stworzone» (Kol 1,16)”³³. Ten, który wprowadził pokój przez krew swojego

---

³¹ Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia* (17 kwietnia 2003), 11.

³² Franciszek, Adhortacja apostolska *Gaudete et exultate* (19 marca 2018), 157.

³³ Franciszek, Encyklika *Laudato si'* (24 maja 2015), 99.

krzyża (i pojednał ze sobą) zarówno to, co na ziemi, jak i to, co w niebiosach (Kol 1,19-20). Pustelnik, na mocy swojego powołania, bardziej niż ktokolwiek inny jest wezwany do rozwijania głębokiej duchowości eucharystycznej poprzez składanie dziękczynienia za otrzymany dar ze świadomością, iż czyni to „w imieniu całego stworzenia, starając się w ten sposób o uświęcenie świata i pracując intensywnie w tym celu”³⁴. Chrześcijanin w swoim życiu celebrowało misterium eucharystyczne i przeżywa swoje życie w eschatologicznej perspektywie przyjścia Baranka, którego oczekuje „jak oblubienica zdob- na w klejnoty dla swego męża” (Ap 21,2).

W Eucharystii zatem spojrzenie serca rozpoznaje Jezusa i przyjmuje Go jako „oblubienica i przyjaciela”³⁵ poprzez modlitewną kontemplację Jego zbawczej obecności, w nieustannym nawracaniu się ku Jego miłości, za sprawą światła Ducha Świętego, aż do końca „czasów, kiedy Syn przekaze Ojcu wszystkie rzeczy, a «Bóg będzie

---

³⁴ Benedykt XVI, Posynodalna adhortacja apostołska *Sacramentum caritatis* (22 lutego 2007), 92.

³⁵ Tommaso da Kempis, *La Solitudine e il Silenzio. Una necessità per tutti*, II, 33.

wszystkim we wszystkich» (1 Kor 15,28)³⁶, ku chwale majestatu swej łaski (Ef 1,6).

4. Oddzielenie od świata

24. Oddzielenie od świata, w różnych możliwych odmianach, stanowi pierwotną cechę monastycznych form życia, a tym bardziej tej pustelniczej w jej radykalnym poszukiwaniu coraz bardziej wewnętrznej pustyni. Pustelnik, który sytuuje się na marginesie świata, tworzy, można powiedzieć, większą przestrzeń; z centrum schodzi na obrzeża. To znajdowanie się na uboczu jest z pewnością również znakiem wyrzeczenia i wyzbycia się: słów i relacji. Taki jest sens tego, co starożytni ojcowie nazywali *xeniteia*. Wyrzeczenie i odosobnienie implikują pewną dyscyplinę i formę ukrycia, lecz nie wyobcowanie.

Pustelnik, który oddala się od świata, nie ucieka od niego ze strachu ani z powodu pogardy. Żył on w świecie i po chrześcijańsku został wezwany, by starać

---

³⁶ Franciszek, Encyklika *Laudato si'* (24 maja 2015), 100.

się go kochać oraz oglądać oczyma i poprzez miłość, jakie Bóg objawił nam w Jezusie, który umiłował świat aż do końca. Bez tego świata nie można pojąć odejścia z niego: oddzielenia od świata dokonuje się po to, by go zbawić, oddala się od niego z powodu pragnienia zintegrowania go. To, co zewnętrzne, staje się w ten sposób wewnętrznym, to, co dalekie, staje się bliskim, to, co wykluczone, jest świadomie włączone. Dlatego oddzielenie się nie oznacza ucieczki.

Pustelnia nie jest miejscem, w którym można wyodrębnić własną przestrzeń życiową, a pustelnik przyjmuje sercem zaproszenie Jezusa, który przyszedł, aby zbawić i pragnie zaangażować ucznia w ten swój plan wszechogarniającej miłości (por. J 17,26). W ścisłej zbieżności z jednym ze znaczeń, jakie tradycja nadała słowu mnich, również eremita jest tym, który dąży do zjednoczenia, do dostosowania się do miłości Chrystusa, ponad którą niczego nie należy przedkładać³⁷.

25. Owo znajdowanie się na uboczu przywołuje na myśl *wyobrażenia pustyni*, rozumianej przez ojców starożytnych jako miejsce symboliczne

---

³⁷ Por. *Regula Benedicti*, IV, 21.

przede wszystkim dla wyrażenia oddzielenia od świata oraz trudu walki duchowej, której pustelnicy często doświadczają. Kościół łaciński pojmował duchowość pustyni w szczególny sposób. Zauważono bowiem, iż w okresie późnej starożytności i średniowiecza na Zachodzie wyobrażenia związane z religijnym znaczeniem pustyni ulegają głębokiej przemianie, co nie pozostaje bez wpływu na samą ideę pustelni oraz celi pustelniczej. Miejscem odosobnienia, które z tego powodu nadal nazywa się pustynią, staje się najpierw wyspa (na przykład Lérins), a następnie las, który ze swej strony z pewnością jest miejscem oddzielenia od świata, lecz, można powiedzieć, w nadmiarze natury, nieograniczonej i nieuporządkowanej płodności. Pustelnik, żyjąc pośród tej przyrody, która pociąga i dezorientuje, jest wezwany do zaprowadzania porządku,

do przekształcania środowiska, w którym żyje, w ogród. Należy to rozumieć przede wszystkim jako metaforę poszukiwania duchowego. Może się również przyczynić do nadania życiu pustelniczemu perspektywy ekologicznej, w szczególności poprzez podejmowanie nowych stylów życia odpowiadających właściwej relacji ze

światem stworzonym. Taka postawa, jak wskazuje nam encyklika Papieża Franciszka *Laudato si*³⁸, może i powinna w istotny sposób odzwierciedlać się w stylu życia, aby dać świadectwo wewnętrznej prostoty, która odzwierciedla się w życiu powściągliwym.

26. Życie na uboczu, jak wspomniano wyżej, oznacza nabranie dystansu względem centrum, ale obejmuje również granicę, możliwość znalezienia punktów stycznych, eksploracji i dialogu. Jedną z nienaruszalnych przestrzeni tak rozumianego życia jest gościnność monastyczna. W tym kontekście św. Benedykt mówił o „szanowaniu wszystkich ludzi”³⁹, nie tylko w wymiarze fizycznym, lecz również duchowym. Jednak dla pustelników powinna to być okazja a nie stała praktyka, jeśli chcą zachować warunek modlitewnego odosobnienia. Im wierniejsi

---

³⁸ Franciszek, Encyklika *Laudato si'* (24 maja 2015).

³⁹ *Regula Benedicti*, IV, 8.

są swojemu charyzmatowi opartemu na odosobnieniu i komunii w Chrystusie Jezusie, tym bardziej mogą stawać się „ekspertami człowieczeństwa”⁴⁰. Eremityzm, jako wyraz poszukiwania życia wewnętrznego i zjednoczenia, może stanowić punkt odniesienia i świadomości w zakresie pewnych aspektów poszukiwania sensu dla siebie i świata, które pustelnik współdzieli z naszymi braćmi w wierze i w człowieczeństwie. Z tego względu wielu pustelników w okresie posoborowym, wychodząc od swojego doświadczenia życia kontemplacyjnego lub monastycznego, weszło na drogę otwartości i dialogu z różnymi formami monastycznymi w innych Kościołach oraz religiach, a także z odmiennymi przejawami kultury, w poszukiwaniu imienia Boga i Jego oblicza. Aby te kontakty były owocne i stanowiły pewien bodziec dla całego Kościoła, muszą iść w parze z powagą w relacjach, uważnym studium oraz wytrwałością w modlitwie.

---

⁴⁰ Por. Paweł VI, *Przemówienie do Zgromadzenia Generalnego Narodów Zjednoczonych*, Nowy Jork, 4 października 1965.

III. ŻYCIE PUSTELNICZE W KOŚCIELE LOKALNYM

1. Rodzaje pustelników

27. W aktualnym kontekście kościelnym można wyróżnić pewne grupy pustelników/pustelnic:

- a) członkowie (duchowni/świeccy) instytutów życia pustelniczego lub półpustelniczego, których życie jest regulowane przez prawo powszechne lub własne;
- b) członkowie (duchowni/świeccy) instytutów życia konsekrowanego, monastycznych lub apostołskich, w których przewidziana jest możliwość prowadzenia życia pustelniczego regulowanego przez prawo własne;
- c) wierni (duchowni/świeccy), którzy prowadzą życie pustelnicze bez zobowiązania do praktykowania rad ewangelicznych⁴¹;

---

⁴¹ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 603, § 1.

d) wierni (duchowni/świeccy), którzy zobowiązują się do praktykowania trzech rad ewangelicznych poprzez ślub lub inne święte więzy wobec biskupa diecezjalnego⁴².

28. Kan. 603 uznaje *pustelniczą formę życia* i przedstawia jej zasadnicze elementy. W obydwu paragrafach, w których ten kanon się wyraża, użyty jest czasownik *agnoscere*. Kościół bowiem, uznając życie pustelnicze, czyni się jego stróżem i przewodnikiem poprzez posługę troski i towarzyszenia biskupa diecezjalnego. „To on ma rozpoznawać poszczególne charyzmaty, chronić ich specyfikę, dbać o ich rozwój i współdziałanie”⁴³.

Paragraf 2 kan. 603 określa, że pustelnik jest prawnie uznawany w *stanie życia konsekrowanego*, jeśli poprzez ślub albo inne święte więzy zobowiązuje się publicznie do praktykowania

---

⁴² Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 603, § 2.

⁴³ Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 49.

rad ewangelicznych czystości, ubóstwa i posłuszeństwa⁴⁴.

Biskup w swojej miłości duszpasterskiej i według swojego roztropnego sądu przyjmie charyzmat życia pustelniczego jako łaskę dotyczącą nie tylko szczególnego powołania danego ochrzczonego, lecz przyczyniającą się do budowania całego Kościoła.

Będzie zatem starał się wspierać i wspomagać tego, kto – po uważnym rozeznaniu – wyraża wolę poświęcenia swojego życia Bogu w pustelnicznej formie życia, aby zakorzeniony w Kościele partykularnym i *działając w pełnej komunii z biskupem* wielkodusznie odpowiadał na to powołanie na miarę własnych sił i w zgodzie ze swoim charyzmatem⁴⁵.

29. Ten sam kanon stanowi, że pustelnik składa profesję na ręce biskupa diecezjalnego – *professio in manibus* – tworząc więź zależności

---

⁴⁴ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 43-44; *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 573-574.

⁴⁵ Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostołska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 49.

od pasterza Kościoła partykularnego. Pustelnik przede wszystkim miłuje Kościół, służy mu i uznaje go za *communio hierarchica* ⁴⁶, w szczególności w relacji z biskupem diecezjalnym, wobec którego okazuje „synowski szacunek i posłuszeństwo” ⁴⁷.

Stosunek do władzy biskupiej wynika z odpowiedzialnej wolności pustelnika, który, będąc przyjętym w danej diecezji, nie może uważać się za niezwiązanego z jej życiem, z terytorium, na którym mieszka, z historią świętości zawartą w tradycjach duchowych i duszpasterskich, z instytucjami konkretnej społeczności.

W relacji z biskupem pustelnik bowiem, w podwójnym wspomnianym wyżej aspekcie,

---

⁴⁶ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 8; 21-22.

⁴⁷ Przyjęto wyrażenie pochodzące z obrzędu święceń kapłańskich. Pontyfikał Rzymski odnowiony zgodnie z postanowieniem świętego Soboru Powszechnego Watykańskiego II wydany z upoważnienia Papieża Pawła VI poprawiony staraniem Papieża Jana Pawła II, *Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów*, nr 138.

okazuje swoje poczucie przynależności do Kościoła partykularnego i włącza się w jego wędrówkę ku zbawieniu, z uwzględnieniem specyfiki tego szczególnego powołania. Można by powiedzieć, że owa zależność pustelnika to *posłuszeństwo solidarne* z wędrówką Ludu Bożego i jego pasterzem, służące skutecznemu pogłębianiu wzajemnego zrozumienia. Pustelnik poświęca zatem stałą uwagę nauczaniu biskupiemu i obejmuje swoją modlitwą potrzeby diecezji, a w szczególności intencje biskupa.

2. Powołanie do życia pustelniczego

A) Rozeznawanie i formacja

30. Powołanie do życia pustelniczego, które mistrzowie życia monastycznego zwykli przedstawiać jako *drogę wyjątkową* w związku z jej radykalnością, wymaga uważnego rozeznania w zakresie zweryfikowania osobistych predyspozycji i zdolności do podjęcia zobowiązań. Życie w samotności bowiem, jakkolwiek niesie ze sobą korzyści w

postaci wyciszenia i skupienia wewnętrznego, może być również okolicznością sprzyjającą próbom, niedogodnościom, nieprzewidzianym zdarzeniom, którym należy stawiać czoła z poczuciem równowagi i odpowiedzialności. Potrzeba zatem uważnego i nacechowanego szacunkiem rozeznawania, z uwzględnieniem zagrożeń, jakie mogą się pojawić przy podjęciu tej formy życia.

Sobór Watykański II i późniejsze Magisterium – aż po ostatnie dokumenty tej Kongregacji: Ukierunkowania *Młode wino, nowe bukłaki* i *Dar wierności. Radość wytrwałości* – podkreślają, że formacja nie może być zawężana do wybranych zakresów i ograniczonych okresów, lecz stanowi codzienne doświadczenie *sequela Christi*, angażujące całość osoby w strzeżenie *daru wierności* oraz wzrastanie w *radości wytrwałości*⁴⁸.

---

⁴⁸ Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Ukierunkowania *Młode wino, nowe bukłaki* (6 stycznia 2017), 33-42; też, *Dar wierności. Radość wytrwałości* (2 lutego 2020), 46-93.

31. Doświadczenie zgromadzone w historii tej formy powołania podpowiada, by ci, którzy odczuwają pragnienie wejścia na tę drogę, zostali poproszeni o odbycie pewnego okresu rozeznania i formacji w klasztorze lub w innej wspólnotie życia konsekrowanego pod kierownictwem doświadczonej osoby, czy też o uczestnictwo w zaplanowanych spotkaniach z osobą lub osobami wyznaczonymi przez biskupa do stałego towarzyszenia przyszłemu pustelnikowi na danym etapie formacyjnym. Ma to na celu zapewnienie formacji obejmującej wszystkie najistotniejsze aspekty wymiaru ludzkiego, duchowego, kulturowego, relacyjnego.

W tej perspektywie, pustelnik szczególnie zatroszczy się również o program formacji stałej, odpowiedniej do jego stanu życia. Niezbędne będzie zatem utrzymywanie otwartego dialogu i weryfikacji z kierownikiem duchowym oraz z biskupem diecezjalnym, którzy będą śledzić rozwój i dojrzałość osiąganą na tej drodze.

W szczególności pustelnik będzie czerpał z wielkiego dziedzictwa duchowego ojców

pustyni oraz spuścizny tradycji chrześcijańskiej, a także z Magisterium i świadectw świętych.

B) Dopuszczenie

32. Weryfikacja powołania będzie musiała obejmować pewne aspekty, co do których, w przypadku braku szczegółowych przepisów, można z powodzeniem zastosować normy przewidziane w zakresie przyjmowania do instytutów zakonnych, w szczególności te dotyczące:

- zdrowia, właściwego usposobienia i wystarczającej dojrzałości, ze szczególnym uwzględnieniem równowagi psychoafektywnej⁴⁹;
- wieku, do określenia przede wszystkim w kontekście wyzwań i wymogów życia w samotności;
- weryfikacji uprzednich doświadczeń we wspólnocie formacyjnej

---

⁴⁹ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 642.

(diecezjalnej/zakonnej) oraz przyczyn odejścia lub wydalenia;

- braku długów lub innych zobowiązań natury cywilnej, karnej i kanonicznej.

W przypadku osób, które były członkami instytutu życia konsekrowanego lub stowarzyszenia życia apostołskiego, czy też mężczyzn, którzy zostali przyjęci do seminarium, należy uzyskać pisemną opinię wyższego przełożonego instytutu lub stowarzyszenia, albo rektora seminarium⁵⁰.

C) Publiczna profesja rad ewangelicznych

33. „Rady ewangeliczne [...] są proponowane wszystkim uczniom Chrystusa”⁵¹. „Każdy człowiek odrodzony w Chrystusie jest przecież powołany, aby mocą łaski udzielonej mu przez Ducha zachowywać czystość właściwą dla jego stanu życia, okazywać posłuszeństwo Bogu i Kościołowi oraz zachowywać rozsądny dystans wobec dóbr materialnych, ponieważ wszyscy są

---

⁵⁰ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 645, § 2.

⁵¹ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 915.

powołani do świętości, która polega na doskonałej miłości”⁵². Powołanie przeżywane przez pustelników, którzy chociaż „nie zawsze składają publicznie profesję trzech rad ewangelicznych”⁵³, w rzeczywistości je praktykują (por. 1 Kor 7,29-31), co stanowi świadectwo „najwyższego powołania, które polega na nieustannym przebywaniu z Panem”⁵⁴ i jest zapowiedzią błogosławieństwa Królestwa Chrystusa.

Pustelnicy, którzy zdecydują się poświęcić całe swoje życie Bogu przez ewangeliczne rady czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, składając publiczną profesję na ręce biskupa diecezjalnego, poprzez ślub lub inne święte więzy⁵⁵ są zaliczani, jak już wspomniano, w stan życia konsekrowanego.

---

⁵² Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 30.

⁵³ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 920.

⁵⁴ Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 7.

⁵⁵ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 1192, § 1: „Ślub jest publiczny, gdy go przyjmuje w imieniu Kościoła

Ślub, z definicji, stanowi obietnicę składaną Bogu, dobrze przemyślaną i wolną, którą należy wypełnić, zgodnie z klasyczną nauką, *ex virtute religionis* ⁵⁶. Innymi świętymi więzami mogłyby być przysięga ⁵⁷ czy też obietnica. Poprzez taki akt pustelnik wyraża trwałą wolę ściślejszego podążania za Chrystusem, aby wierniej Go naśladować w życiu samotnym.

34. Czystość przeżywana ze względu na królestwo Boże jest „znakiem przyszłego świata i źródłem obfitej płodności” ⁵⁸ dla zrodzenia nowej ludzkości na miarę wielkości według pełni Chrystusa (Ef 4,13). Pustelnik zobowiązuje się

---

uprawniony do tego przełożony; w innych wypadkach jest *prywatny*”. W związku z tym warto wspomnieć, że *publiczny* charakter ślubu nie zależy od faktu, że został złożony publicznie lub jest wiadomy innym („publiczne” są również śluby składane w instytutach świeckich, gdy członkowie są zobowiązani do utrzymywania konsekracji w ścisłej tajemnicy, a zatem są wiadome tylko pozostałym członkom samego instytutu), lecz jedynie od przyjęcia przez prawowitego przełożonego w imieniu Kościoła.

⁵⁶ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 1191, § 1.

⁵⁷ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 1199.

⁵⁸ *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 599.

do życia w czystości poprzez obowiązek doskonałej wstrzemięźliwości w celibacie⁵⁹ i w swoim projekcie określa jej duchowe rozumienie, zgodnie z wymogami swojej formy życia. Czyste, odosobnione, ukryte, jak również samotne i ciche życie pustelnika będzie opierało się na ascezie, niepoleganiu na sobie, umartwieniu, strzeżeniu zmysłów i serca, jak również na uporządkowanej organizacji dnia i pracy, odpowiednim odpoczynku, wystarczającym i umiarkowanym żywnieniu, rozsądnej trosce o stan zdrowia.

Czystość wybrana jako wymóg powszechnej miłości przeżywanej niepodzielnym sercem rozszerza horyzont osoby do nieskończoności i pogłębia jej poczucie odpowiedzialności, jako wyznacznik dojrzałej osobowości, a także wychowuje do uczuciowej pełni i delikatności, co ubogaca osobę w przeobfitej mierze⁶⁰.

35. Ewangeliczna rada ubóstwa, podejmowana przez ślub publiczny, stanowi jeden z

---

⁵⁹ Por. tamże.

⁶⁰ Paweł VI, Encyklika *Sacerdotalis coelibatus* (24 czerwca 1967), 56.

zasadniczych rysów bliższego podążania za Chrystusem. Fundamentem tej rady ewangelicznej jest Chrystus ubogi, który nie skorzystał ze sposobności, aby być na równi z Bogiem, lecz stał się ubogim dla nas (por. Flp 2,6-11). Wiąże się to w konsekwencji ze stylem życia ewangelicznie ubogim, który przekłada się na ubóstwo faktyczne i ubóstwo w duchu.

Poprzez ubóstwo pustelnik świadczy o jakości życia prawdziwie ludzkiej, która relatywizuje dobra, wskazując na Boga jako na dobro absolutne ⁶¹. Prostota, wstrzemięźliwość i surowość życia prowadzą go do pełnej wolności w Bogu ⁶².

36. Na wzór Chrystusa posłusznego Ojcu, poprzez ślub posłuszeństwa, pustelnik zobowiązuje się do zależności od biskupa, swojego prawowitego

---

⁶¹ Por. Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 87.

⁶² Por. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Ekonomia w służbie charyzmatu i misji. Boni dispensatores multiformis gratiae Dei*, Ukierunkowania (6 stycznia 2018), 8.

przełożonego, zgodnie z własnym projektem życia⁶³. Ślub posłuszeństwa ukazuje tajemnicę ludzkiej wolności jako drogi przyłgnięcia do woli Ojca. Zakłada on i wspiera doświadczenie dynamizmu Ducha, który ożywia komunię i misję Kościoła.

37. Publiczny akt liturgiczny pod przewodnictwem biskupa diecezjalnego, poprzez który pustelnik składa profesję rad ewangelicznych, ukazuje kościelny sens tej konsekracji. Z tego względu celebrowanie ta może mieć miejsce w jednym z kościołów diecezji – by w ten sposób podkreślić przynależność pustelnika do Kościoła diecezjalnego oraz zobowiązanie, jakie podejmuje wobec tej wspólnoty – lub w kościele parafii, na terenie której znajduje się pustelnia, czy też w kaplicy przynależącej do pustelni. Dzięki temu podkreśla się szczególnie diecezjalne zakorzenienie tej formy życia, charyzmatu zdolnego do pobudzania i karmienia życia wiary Ludu Bożego⁶⁴.

---

⁶³ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 601.

⁶⁴ Por. Kongregacja Nauki Wiary, *List Iuvenescit Ecclesia* (15 maja 2016), 1.

Jeżeli pustelnik chciałby przywdziać strój duchowny, znak jego konsekracji ⁶⁵, podejmie decyzję o tym w porozumieniu z biskupem.

38. *Przedziwne męstwo w Bogu* ⁶⁶, o jakim pustelnicy świadczą poprzez publiczną profesję rad ewangelicznych, jest widocznym darem, żywą pamiątką ⁶⁷ dobrego i pięknego życia Ewangelią, *milczącym przepowiadaniem „Chrystusa, któremu pustelnik oddał swoje życie”* ⁶⁸. W swojej marginalności i wstrzeźliwości życie pustelnicze jest świetlanym znakiem dla całego Kościoła i ludzkości naszych czasów przypominającym o pięknie trwania w samym Bogu.

---

⁶⁵ Por. Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 25.

⁶⁶ Paweł VI, Adhortacja apostolska *Evangelica testificatio* (29 czerwca 1971), 3.

⁶⁷ Por. Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 22.

⁶⁸ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 921.

3. Zgodnie z *ratio vivendi*

39. Kan. 603 przypomina o innym podstawowym aspekcie, mianowicie o życiu według pewnej *ratio vivendi*, projektu życia lub *propositum*, który w sposób zwięzły i rzeczowy będzie przedstawiać duchowe i normatywne zasady tej szczególnej tożsamości powołaniowej.

Projekt życia zakłada postawę osoby, która nieustannie uczestniczy w szkole Ewangelii, tej *regulae supremae* osób konsekrowanych⁶⁹, stale przypominającej o czuwaniu w zakresie spójności powołania oraz wierności podjętemu zobowiązaniu.

Tekst może być opracowany w formie statutu, regulacji lub projektu życia, i ma na celu ochronę daru powołania otrzymanego od Pana⁷⁰ oraz zdecydowane dążenie do doskonałej miłości⁷¹.

---

⁶⁹ Por. Sobór Watykański II, Dekret o przystosowanej odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis*, 2; *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 662.

⁷⁰ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 587.

⁷¹ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 598.

W opracowaniu projektu życia – redagowanym w zgodzie z prawem powszechnym i partykularnym, magisterium oraz tradycją życia pustelniczego – jednoznacznie określa się, w mądrej równowadze, podstawowe aspekty własnej formy życia pustelnika. Na tej osobistej drodze poszukiwania Boga ⁷², pustelnik w projekcie życia określa obowiązki i zobowiązania wypływające z podjęcia/profesji ewangelicznych rad czystości, ubóstwa i posłuszeństwa poprzez ślub lub inne święte więzy ⁷³.

Projekt życia pustelnika wskazuje zasadnicze warunki życia radą ubóstwa, co wiąże się z zależnością i ograniczeniem „w używaniu dóbr i dysponowaniu nimi” ⁷⁴. Ponadto określa, w jaki sposób pustelnik dokonuje sprawozdania ekonomicznego wobec biskupa, zarówno w zakresie dochodów uzyskiwanych z pracy, jak i

---

⁷² Por. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Posługa władzy i posłuszeństwo. Faciem tuam, Domine, requiram* (11 maja 2008), 9.

⁷³ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 599-601.

⁷⁴ *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 600.

środków otrzymywanych z innych źródeł, zwłaszcza ze strony instytucji kościelnych, które ewentualnie przyczyniają się do jego utrzymania. W szczególności w projekcie tym powinny być zawarte ukierunkowania, które należy przedłożyć do rozważenia i rozstrzygnięcia biskupowi diecezjalnemu jako prawowitemu przełożonemu. Należy również określić linię postępowania w zakresie relacji z biskupem oraz zobowiązania względem diecezji.

Jeżeli pustelnik jest związany ślubami, należy ustalić – najlepiej w projekcie – kwestie: długości okresów przebywania poza pustelnią, włączenia w środowisko diecezjalne lub pełnione w nim posługi, ewentualnie czasu i miejsca na przyjmowanie gości; a także w jakich sprawach wymagane byłoby pozwolenie biskupa.

W tym celu właściwe jest, by pustelnik chcący opracować projekt i biskup diecezjalny mający go zatwierdzić zasięgnęli rady osób doświadczonych, zdolnych ocenić realną zgodność pomiędzy obieranymi wartościami a wymogami życia pustelniczego.

Kościelna roztropność podpowiada, by postępować stopniowo, uciekając się również do zatwierdzenia projektu *ad experimentum*, na jakiś ograniczony czas, przed podjęciem ostatecznego zobowiązania. Z upływem lat może pojawić się potrzeba rewizji. W takim przypadku zmiany zostaną podane biskupowi do koniecznego zatwierdzenia.

4. Praca i przestrzeń pustelnika

40. Życie pustelnika wyróżnia się wstrzeźliwością, pracowitością i oddaleniem od bogactw ziemskich, a także przestrzeganiem powszechnego prawa pracy i uczestnictwem w stwórczym działaniu Boga.

Pustelnik zwykle utrzymuje się z pracy odpowiadającej wymogom życia pustelniczego, ze szczególnym uwzględnieniem samotności i modlitwy. W przypadku pustelnika prezbitera duszpasterskie sprawowanie posługi kapłańskiej powinno być okazjonalne, a nie stałe. Z tego względu również biskup zobowiązuje się chronić szczególne powołanie pustelnika i nie

oczekiwać z jego strony pełnej dyspozycyjności wobec potrzeb duszpasterskich Kościoła lokalnego.

Biskup diecezjalny przed przyjęciem pustelnika w diecezji i ewentualną profesją zadba o usta-

lenie źródeł dochodów, które zapewnią mu odpowiednie utrzymanie, realne środki do życia, ubezpieczenie zdrowotne i społeczne. Gdyby zaistniała potrzeba skorzystania z dodatkowych środków, ordynariusz oceni ją zgodnie z własnym roztropnym osądem.

41. Pustelnia musi odpowiadać potrzebom najściślejszego odseparowania się od świata i samotności, sprzyjającym ciszy i modlitwie. Jednocześnie, miejsce takie nie może być zbyt odizolowane, nieosiągalne lub trudno dostępne. Wybrana lokalizacja nie może być również zbyt oddalona od miejsca kultu, jeśli przyszły pustelnik nie jest prezbiterem. Wnętrze pustelni, poza minimalnymi potrzebami życiowymi, musi zapewniać także odpowiednie miejsce do modlitwy, przechowywania Eucharystii (za pozwoleniem biskupa), a w przypadku prezbitera – do celebracji eucharystycznej. Gdy dane miejsce nie stanowi własności diecezji, biskup – osobiście lub poprzez swojego delegata – ma za zadanie zweryfikować, czy jest ono odpowiednie.

IV. PUSTELNIK I JEGO WŁĄCZENIE DO DIECEZJI

1. Członek inkorporowany do Instytutu Życia Konsekrowanego lub Stowarzyszenia Życia Apostolskiego

42. Członek instytutu zakonnego, świeckiego lub stowarzyszenia na swojej drodze *sequela Christi* może rozeznąć szczególne powołanie do życia pustelniczego z profesją rad ewangelicznych. W takim przypadku, po znalezieniu biskupa skłonnego przyjąć go w swoim Kościele lokalnym, powiadomi pisemnie najwyższego przełożonego instytutu o takim swoim zamiarze, dołączając oświadczenie biskupa gotowego przyjąć go w swojej diecezji na okres próbny⁷⁵.

Najwyższy przełożony podejmie się przekazania takiej prośby i ewentualnych swoich spostrzeżeń w tym zakresie do Stolicy Apostolskiej.

W przypadku duchownego zakonnego zastosuje się również normy dotyczące inkardynacji.

---

⁷⁵ Por. Kodeks Prawa Kanonicznego, kan. 684-685.

43. Relacja pomiędzy biskupem diecezjalnym a pustelnikiem wymaga szczególnej uwagi i czujności w przypadku zmiany ordynariusza diecezji. Podczas gdy z jednej strony należy wziąć pod uwagę istnienie różnych odczuć wobec tej formy życia, z drugiej strony trzeba zapobiec temu, aby pustelnik i Kościół diecezjalny nie byli pozbawieni gwarancji ciągłości tego powołania.

2. Duchowny pustelnik

44. Duchowny diecezjalny, który po uważnym rozeznaniu i za zgodą swojego biskupa zamierza podjąć życie pustelnicze, pozostaje w tej samej diecezji. W przypadku gdy prezbiter diecezjalny, za zgodą swojego biskupa, pragnąłby podjąć życie pustelnicze w diecezji innej niż diecezja inkardynacji, niezbędne będzie porozumienie pomiędzy dwoma ordynariuszami, aby uregulować aspekty dotyczące praw i obowiązków inkardynacji oraz formy życia pustelniczego.

W projekcie życia pustelnik prezbiter wspólnie z biskupem ustalą warunki pełnienia jego posługi kapłańskiej oraz sposoby pozostawiania

w komunii z prezbiterami diecezjalnymi zgodnie z pożytkiem Kościoła i dobrem samego duchownego ⁷⁶ oraz w poszanowaniu nowej sytuacji powołaniowej.

3. Przejście do innej diecezji

45. Biorąc pod uwagę więź istniejącą pomiędzy pustelnikiem a Kościołem diecezjalnym, ewentualne uzasadnione przejście do innej diecezji będzie musiało zostać uzgodnione z biskupami obydwu diecezji, których to dotyczy. W szczególności biskup przyjmujący pustelnika dokona roztropnego rozeznania odnośnie do jego włączenia w kontekst diecezjalny. W przypadku pustelnika będącego duchownym będzie się również przestrzegać postanowień kan. 267-272 w zakresie ekskardynacji i inkardynacji.

4. Opuszczenie życia pustelniczego

46. W odniesieniu do sytuacji, które prowadzą do porzucenia życia pustelniczego, biskup

---

⁷⁶ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 270.

diecezjalny będzie odpowiedzialny za ojcowską czujność, roztropne towarzyszenie i troskliwą opiekę duszpasterską. W tym zakresie, w odniesieniu do tych, którzy złożyli profesję, będą miały zastosowanie normy przewidziane dla różnych przypadków odejścia członków instytutów zakonnych. W tym względzie, do tych, którzy złożyli profesję, będą stosowane analogicznie normy przewidziane dla różnych przypadków odejścia członków instytutów zakonnych. Do biskupa diecezjalnego należy udzielenie dyspensy od ślubów lub świętych więzów i wydalenie ze stanu życia pustelniczego z powodu ważnych i uzasadnionych przyczyn, przestrzegając analogicznie, z dostosowaniem do przypadku, tego, co przewidziano w kan. 691-704, ze szczególnym uwzględnieniem procedur i prawa do obrony.

ZAKOŃCZENIE

47. „Synowska więź z Maryją stanowi uprzywilejowaną drogę wierności wobec otrzymanego powołania oraz najskuteczniejszą

pomoc do wzrastania w nim i przeżywania go w pełni”⁷⁷.

Matka Boża „pozwoliła się prowadzić Duchowi na drodze wiary, ku przeznaczeniu służby i płodności”⁷⁸; wyznała swoje *fiat* wobec planu zbawienia (por. Łk 1,38); śpiesznie wstąpiła na drogę służby (por. Łk 1,39); wielbiła miłosierdzie Pana (por. Łk 1,46-55); zachowywała Słowo w swoim modlącym się sercu (por. Łk 2,19); „utrzymała wiernie swe zjednoczenie z Synem aż do krzyża”⁷⁹.

„Od Zwiastowania po Zmartwychwstanie, odbywając pielgrzymkę wiary, która osiągnęła swój szczyt u stóp krzyża, Maryja trwa w kontemplacji Tajemnicy, jaka Ją zamieszkuje”⁸⁰. Ona „kontempluje tajemnice Boga w świecie, w

---

⁷⁷ Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostołska *Vita consecrata* (25 marca 1996), 27.

⁷⁸ Franciszek, Adhortacja apostołska *Evangelii gaudium* (24 listopada 2013), 287.

⁷⁹ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 58.

⁸⁰ Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Konstytucja apostołska *Vultum Dei Quarere* (29 czerwca 2016), 10.

dziejach i w życiu codziennym każdego i wszystkich (Łk 1,39)”⁸¹.

Do Niej zwracamy się z prośbą, by towarzyszyła braciom pustelnikom i siostronom pustelnicom na drodze świętości: „niech duch świętości przenika zarówno samotność, jak i posługę, [...] tak aby każda chwila była wyrazem miłości darowanej pod wejrzeniem Pana⁸²; świętości opartej na stałej otwartości na transcendencję, wyrażającej się w modlitwie i adoracji⁸³.

Niech zawsze kierują oni spojrzenie ku Maryi, *Stabat Mater*, która w *godzinie Odkupienia* stała się Matką wszystkich za sprawą słowa wypowiedzianego przez Słowo Przedwieczne. Niech słuchają Jej, gdy w owym „uczynicie wszystko, cokolwiek wam powie” (J 2,5),

---

⁸¹ Franciszek, Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium* (24 listopada 2013), 288.

⁸² Franciszek, Adhortacja apostolska *Gaudete et exsultate* (19 marca 2018), 31.

⁸³ Tamże, 147.

wskazuje nam miarę miłości, z jaką należy
odpowiadać Jedyne-

mu, który „do końca nas umiłował”. Niech przyzywają Jej z serca jako oddani synowie i córki, którzy zachowują Jej głos jednobrzmiący „z głosem Ojca, Który podczas teofanii na górze Tabor wyrzekł: «Jego słuchajcie» (Mt 17,5)”⁸⁴.

Ojciec Święty zatwierdził publikację niniejszych Ukierunkowań podczas Audiencji w dniu 31 lipca 2021 r.

Watykan, 14 września 2021 r.

Święto Podwyższenia Krzyża Świętego

João Braz Card. de Aviz

Prefekt

✠ José Rodríguez Carballo, O.F.M. *Arcybiskup*
Sekretarz

---

⁸⁴ Paweł VI, Adhortacja apostolska *Marialis cultus* (2 lutego 1974), 57.

ANEKS

1. Przykłady formuł *Propositum* i *Professio*

1. Zawarto tu przykładowe formuły *propositum* i *professio*, które dostosowuje się – *servatis servandis* – do tekstu formuły *Obrzędu profesji zakonnej*.
2. Redakcja *propositum* respektuje *ratio* kan. 603 w zakresie odróżniających elementów życia pustelniczego.
3. Formuła profesji musi spełniać wymogi zawarte w liście SCRIS (Sacra Congregazione per i Religiosi e gli Istituti Secolari) z 14 lutego 1973 r. opublikowanego w *Informationes SCRIS* 1 (1975), 1, 49.
4. Formuły *propositum* i *professio* muszą zostać zatwierdzone przez biskupa diecezjalnego.

Propositum

Ja .....

na Twoje ręce i pod twoim kierownictwem,

Najczcigodniejszy Ojcze ..... (imię biskupa),

Pasterzu Kościoła w ....., poświęcam
moje życie
na chwałę Boga i dla zbawienia ludzkości,
w surowszym oddzieleniu od świata, w
milczeniu odosobnienia, w gorliwej
modlitwie i pokucie.

Obiecuję przestrzegać *projektu*
życia zatwierdzonego przez
Ciebie, dziękując Panu za dar
przyjęcia w tym Kościele,
któremu przewodniczysz.

Powierzam się łasce Ducha Świętego, przez
wstawiennictwo Najświętszej Maryi Panny
..... (tytuł Patronki diecezji) oraz naszego
Patrona / naszej Patronki, św. ...., aby wiernie
odpowiadać na powołanie pustelnicze, przy
modlitewnym wsparciu świętego Ludu Bożego.

Professio

Ja .....

na chwałę Boga, z mocną wolą ściślejszego
poświęcenia się Jemu i bliższego podążania za
Chrystusem przez całe moje życie,
wobec was, bracia i siostry,
na Twoje ręce, Najczcigodniejszy Ojciec .....

(imię biskupa),

Pasterzu Kościoła w .....,

Ślubuję na zawsze czystość, ubóstwo i
posłuszeństwo w pustelniczej formie życia według
projektu życia przez Ciebie zatwierzonego.

Całym sercem powierzam się temu
Kościołowi, abym za łaską Ducha Świętego i z
pomocą Najświętszej Maryi Panny .....

(tytuł Patronki diecezji), w

surowszym oddzieleniu od świata, w
milczeniu odosobnienia, w gorliwej
modlitwie i pokucie, poświęcił(a) swoje
życie na chwałę Boga i dla zbawienia
ludzkości.

2. Schemat projektu życia

Zaproponowane tutaj elementy schematyczne
mają charakter orientacyjny dla stworzenia szkicu
projektu życia pustelniczego (*ratio vivendi*, kan.
603, § 2), który należy przedłożyć do
zatwierdzenia biskupowi diecezjalnemu.

Wstęp

Krótki *opis* osobistego powołania do życia pustelniczego.

1. *Powołanie do życia pustelniczego.*

- 1.1. Powołanie do życia pustelniczego według projektu życia.
- 1.2. Powołanie do życia pustelniczego według wymogów zawartych w kan. 603, § 1.
- 1.3. Profesja rad ewangelicznych (poprzez śluby lub inne święte więzy) przewidziana w kan. 603, § 2.

2. *Formacja.*

- 2.1. Program formacji stałej.
- 2.2. Referenci diecezjalni.

3. *Czas i miejsce.*

- 3.1. Wejście w środowisko samotności.
- 3.2. Bliskość do wspólnoty/klasztoru lub parafii.

- 3.3. Własne oratorium (przechowywanie Eucharystii: kan. 934 nn.) lub pobliska kaplica.

- 3.4. Miejsca przeznaczone na przyjmowanie odwiedzających/gości.

4. Życie duchowe .

- 4.1. Celebracja Eucharystii lub uczestnictwo w niej.
- 4.2. Czas na adorację eucharystyczną.
- 4.3. *Lectio divina*.
- 4.4. Liturgia godzin.
- 4.5. Sakrament pojednania.
- 4.6. Towarzystwo duchowe.
- 4.7. Czuwania – Posty – Wstrzemięźliwość.

5. Rady ewangeliczne.

- 5.1. Rady ewangeliczne i *Propositum*.
- 5.2. Profesja ślubów czystości, ubóstwa i posłuszeństwa (por. kan. 599-601).
- 5.3. Inne święte więzy.

6. Relacja z biskupem.

- 6.1. Warunki przyjęcia do diecezji i pozostania w niej.
- 6.2. Warunki i obowiązki związane z dopuszczeniem do publicznej profesji rad ewangelicznych.

- 6.3. Warunki i obowiązki w przypadku pustelników duchownych inkardynowanych w diecezji.

7. *Relacja z Kościołem lokalnym.*

- 7.1. Wspólnota parafialna.
- 7.2. Komunia z prezbiterami (w przypadku duchownego).
- 7.3. Dzielenie się doświadczeniami z siostrami i braćmi pustelnikami.

8. *Środki komunikacji* .

9. *Praca i utrzymanie.*

- 9.1. Przychody uzyskiwane z pracy.
- 9.2. Datki od instytucji diecezjalnych.
- 9.3. Zapomogi i inne.

10. *Świadczenia ubezpieczeniowe, zdrowotne i socjalne*

- 10.1. Ubezpieczenie zdrowotne (publiczne i/lub prywatne).
- 10.2. Emerytura.

Zakończenie (ad libitum)

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE — 5

I. TRADYCJA ŻYCIA PUSTELNICZEGO — 7

II. POWOŁANIE I TOŻSAMOŚĆ ŻYCIA
PUSTELNICZEGO (KAN. 603) — 13

1. Uznanie kościelne — 13
2. W milczeniu samotności — 18
3. Ku chwale Jego majestatu — 21
4. Oddzielenie od świata — 29

III. ŻYCIE PUSTELNICZE W KOŚCIELE
LOKALNYM — 35

1. Rodzaje pustelników — 35
2. Powołanie do życia pustelniczego — 38
  - A) *Rozeznawanie i formacja* — 38
  - B) *Dopuszczenie* — 41
  - C) *Publiczna profesja rad ewangelicznych* — 42
3. Zgodnie z ratio vivendi — 47
4. Praca i przestrzeń pustelnika — 50

IV. PUSTELNIK I JEGO WŁĄCZENIE
DO DIECEZJI — 53

1. Członek inkorporowany do Instytutu Życia Konsekwowanego
lub Stowarzyszenia Życia Apostolskiego — 53
2. Duchowny pustelnik — 54
3. Przejście do innej diecezji — 55
4. Opuszczenie życia pustelniczego — 55

ZAKOŃCZENIE — 57

ANEKS — 61

1. Przykłady formuł *Propositum* i *Professio* — 61

Propositum — 62

Professio — 63

2. Schemat projektu życia — 64

Kongregacja
ds. Instytutów
Życia Konsekrowanego
i Stowarzyszeń
Życia Apostolskiego

DAR
WIERNOŚCI
RADOŚĆ
WYTRWAŁOŚCI

NIEPOKALANÓW

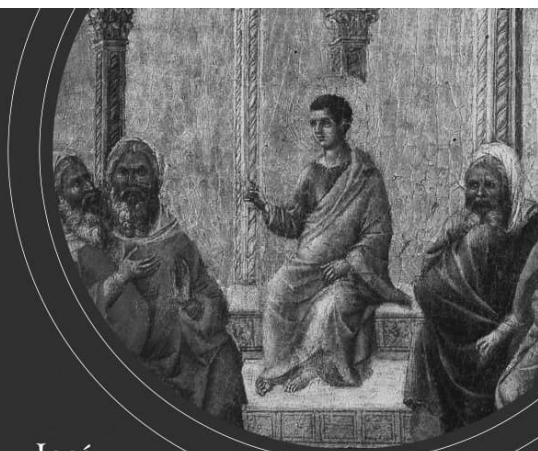
KONGREGACJA DS. INSTYTUTÓW
ŻYCIA KONSEKROWANEGO
I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO

sztuka poszukiwania

OBLICZA BOGA

WYTYCZNE DLA FORMACJI
MNISZEK KONTEMPLACYJNYCH

José
Rodríguez Carballo

POROZMAWIAJMY O FORMACJI

Prezentacja i komentarz do dokumentu
Sztuka Poszukiwania Oblicza Boga
Wytyczne Dla Formacji
Mniszek Kontemplacyjnych

NIEPOKALANÓW

KONGREGACJA
DO SPRAW INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO
I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO

EKONOMIA W SŁUŻBIE CHARYZMATU I MISJI

*Jako dobrzy szafarze różnorodnej łaski Bożej
służcie sobie nawzajem tym darem,
jaki każdy otrzymał (1 P 4,10)*

UKIERUNKOWANIA

